

Täysistunto

Torstai 26.3.2026 klo 16.00—19.37

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 26/2026 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.04 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Oikeusrekisterikeskus perii rahamääräiset tai muuhun omaisuuteen kohdistuvat seuraamukset, kuten sakot ja erilaiset hallinnolliset seuraamusmaksut. Perinnässä noudatetaan sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, joka on yli 20 vuotta vanha. Jo aiemmin tällä hallituskaudella on uudistettu osa tästä laista. Tässä hallituksen esityksessä uudistetaan loput lain vanhentuneesta säätelystä. Oikeusrekisterikeskuksessa on myös parhaillaan käynnissä hanke, jossa uudistetaan seuraamusten perinnässä käytettäviä tietojärjestelmiä. Ehdotetut lainmuutokset liittyvät osaltaan tähän tietojärjestelmähankkeeseen.

Hallitusohjelman tavoitteena on oikeusprosessien sujuvoittaminen. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistamisella edistetään myös tätä hallitusohjelman tavoitetta. Ehdotettujen lainmuutosten ja tietojärjestelmä uudistusten tavoitteena on tehostaa ja sujuvoittaa seuraamusten täytäntöönpanoa. Muutoksilla edistetään Oikeusrekisterikeskuksen valmiuksia huolehtia täytäntöönpanotehtävistään nykyistä tehokkaammin. Samalla selvennetään muidenkin täytäntöönpanoon osallistuvien viranomaisten tehtäviä ja toimivaltuuksia.

Esitys on laaja ja sisältää erilaisia pieniä muutoksia täytäntöönpanomenettelyä koskevaan säätelyyn. Lausuntokierroksella esitystä kannatettiin laajasti. Nostan tässä keskeisiä ehdotuksia, joista tuon kolme esille:

Ensinnäkin uudistetaan maksuajan myöntämistä koskeva säätely, kun Oikeusrekisterikeskus perii rahamääräistä saatavaa. Ehdotukset mahdollistaisivat nykyistä laajemmin automaattisen päätöksenteon silloin, kun maksuvelvolliselle myönnetään maksuaikaa, eli tulee myönteinen päätös. Tämä sujuvoittaisi maksamista niin Oikeusrekisterikeskuksen kuin maksuvelvollistenkin kannalta.

Toiseksi uudistettaisiin sakon muuntorangaistuksen määräämis- ja täytäntöönpanomenettelyt. Tältä osin keskeisin muutos liittyy siihen, että muuntorangaistusasioiden käsittely muuttuisi sähköiseksi. Tätä muutosta tuettaisiin lainmuutoksin. Muuntorangaistuksen täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2026 vp

täytäntöpanovaiheessa Ulosottolaitoksen tehtävät vankilaan määräämisestä siirrettäisiin Rikosseuraamuslaitokselle. Näillä muutoksilla parannettaisiin muuntorangaistusmenettelyn sujuvuutta.

Kolmanneksi uudistettaisiin menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset. Merkittävimmät muutokset koskisivat viranomaisten tehtävänjakoa, jota muutettaisiin siten, että Ulosottolaitos huolehtisi jatkossa vaikeasti realisoitavan omaisuuden täytäntöönpanotehtävistä, mihin sillä on paremmat edellytykset kuin esitutkintaviranomaisilla. Lisäksi lakia täydennettäisiin esimerkiksi säännöksillä viranomaisten toimivaltuuksista etsiä ja ottaa haltuunsa menetetyksi tuomittua omaisuutta.

Tällä hallituksen esityksellä saatetaan päätökseen yli 20 vuotta vanha sakon täytäntöönpanolain kokonaisuudistus. Samalla toteutetaan Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmä uudistus, joka tukee näitä ehdotettuja lainmuutoksia. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa seuraamusten täytäntöönpanoa, sujuvoittaa oikeusprosesseja hallitusohjelman mukaisesti sekä selkeyttää eri viranomaisten tehtävänjakoa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos ministerille esittelystä. — Sitten menemme puhujalistaan. Edustaja Strandman.

18.09 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies, kunnioitettu ministeri! Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys uudistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä, menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa sekä rahamääräisten saatavien maksuajan myöntämistä. Esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen sujuvoittaa oikeusprosesseja ja tehostaa omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa. Uudistukset mahdollistavat sähköisten välineiden laajemman hyödyntämisen, selkeyttävät eri viranomaisten tehtävänjakoa ja vähentävät merkittävästi manuaalista työtä. Sakon muuntorangaistusasioiden käsittely muuttuu sähköiseksi, mikä poistaa nykyisen manuaalisen paperityön ja parantaa tietojen saatavuutta. Ulosottolaitoksen tehtävät vankilaan määräämisessä siirtyvät Rikosseuraamuslaitokselle, ja menettämisseuraamusten osalta Ulosottolaitos vastaa jatkossa eräiden omaisuserien, kuten kiinteistöjen, täytäntöönpanosta.

Nykyisin muuntorangaistuksen määrääminen on hidasta ja vaatii useiden viranomaisten työpanosta, mutta esityksen uudistukset selkeyttävät prosessia ja mahdollistavat sähköisen käsittelyn kautta nopeamman ja ennakoitavamman toiminnan. Lisäksi maksuajan myöntäminen rahamääräisissä saatavissa voidaan automatisoida nykyistä laajemmin, mikä nopeuttaa prosessia ja tuo ennakoitavuutta kansalaisille.

Arvoisa rouva puhemies! Vuonna 2024 saapuneista täytäntöönpantavista asioista suurin osa oli liikennevirhemaksuja ja rikosuhrimaksuja, mutta merkittävä osa muodostui myös sakkomääräyksistä, tuomioistuimen määräämistä sakkorangaistuksista sekä valtiolle tuomituista korvauksista. Rahamääräisesti suurimmat kokonaisuudet olivat sakkomääräykset ja rangaistusmääräykset sekä erilaiset korvaukset ja menettämisseuraamukset. Nykyjärjestelmässä tiedonkulussa ja prosessin hallinnassa esiintyy ajoittain haasteita erityisesti tilanteissa, joissa omaisuuteen kohdistuu pantti- tai vakuusoikeuksia. Esityksen uudistukset selkeyttävät vastuuta ja mahdollistavat tehokkaamman, yhdenmukaisen ja oikeudenmukaisen täytäntöönpanon kaikissa tapauksissa.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuudessaan esitys viimeistelee yli 20 vuotta vanhan sakon täytäntöönpanolain uudistuksen, tuo järjestelmät nykyaikaan ja säästää pitkällä aikavälillä sekä viranomaisten resursseja että kansalaisten aikaa. Moderni sähköinen käsitte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2026 vp

ly parantaa läpinäkyvyyttä ja turvallisuutta, tehostaa päätöksentekoa ja vahvistaa oikeusjärjestelmän luotettavuutta. Haluan kiittää oikeusministeriä hänen johdonmukaisesta ja määrätietoisesta työstään tämän merkittävän esityksen suhteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.12 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä saatetaan puhua sakoista, menettämisseuraamuksista ja viranomaisprosessista, mutta tosiasiaa kyse on myös paljon suuremmasta, nimittäin Suomen kokonaisturvallisuudesta ja siitä, mikä on valtion kyky toimeenpanna lakia arjen tasolla. Kokonaisturvallisuus rakentuu kyvystä ehkäistä rikollisuutta, puuttua siihen nopeasti ja varmistaa, että rikoksella saadut hyödyt saadaan minimoitua. Tällä hetkellä täytäntöönpanossa on aukkoja, jotka ovat syntyneet vanhentuneen ja pirstaleisen sääntelyn seurauksena. Tästä syystä hallitus esittää nyt sääntelyn selkeyttämistä ja vahvistamista tavalla, joka tukee valtion turvallisuustehtävää.

Arvoisa puhemies! Haluamme vahvistaa viranomaisten kykyä reagoida rikoshyötyyn ja rikosentekovälineisiin nopeasti. Nykyinen järjestelmä on paikoin niin manuaalinen, että menettämisseuraamusten toimeenpano voi viivästyä tai jopa keskeytyä tiedonkulkuongelmien vuoksi. Tämä on turvallisuusriski, ja juuri siksi siihen nyt puututaan. Uudistus antaa toimivaltaiselle viranomaiselle selkeämmät ja ajantasaiset mahdollisuudet puuttua ongelmaan. Samalla se varmistaa, että valtiolle menetetty omaisuus, olipa se sitten arvokasta omaisuutta, kiinteistö tai ajoneuvo, voidaan ottaa haltuun, myydä tai hävittää viivytyksettä. Tämä kaventaa rikollisen toiminnan hyötyjä. Järjestelmällinen rikoshyödyn pois ottaminen on keskeinen keino torjua talousrikoksia ja järjestäytyntä rikollisuutta. Lisäksi esitys vähentää riskiä, että omaisuus jää realisoimatta tai katoaa prosesseihin. Tämä on yksi kokonaisturvallisuuden kulmakivistä. On meidän tehtävämme varmistaa, että yhteiskunnan kriittiset prosessit eivät pysähdy ja että väärin toimimisesta ei hyödy.

Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuus ei synny yhdestä suuresta ratkaisusta vaan tuhansista arjen toimista, jotka toimivat niin kuin niiden pitää. Tämä esitys varmistaa, että kun tuomioistuin määrää seuraamuksen, valtion viranomainen pystyy tehokkaasti ja oikeusturvaa kunnioittaen panemaan sen täytäntöön. Kyse on ennen kaikkea Suomen kyvystä suojata kansalaisia, torjua rikollisuutta ja ylläpitää luottamusta oikeusjärjestelmään. Siksi pidän tätä esitystä tärkeänä ja sen vaikutusta kokonaisturvallisuuteemme aidosti vahvistavana. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

18.16 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä kyse on oikeastaan aika yksinkertaisesta asiasta eli siitä, miten meidän järjestelmämme toimii niin kuin sen pitää: sujuvasti, järkevästi ja tämän päivän vaatimusten mukaisesti.

Arvoisa ministeri, pidän kaikista esityksistä, missä viranomaisprosesseja sujuvoitetaan, ja kiitos tästä esityksestä. Nykytilanne ei ole kaikilta osin juurikaan tätä sujuvuutta tarjonnut. Esimerkiksi sakon muuntorangaistusmenettely on edelleen monelta osin käsityötä. Tietoja ei saada järjestelmistä suoraan, vaan niitä joudutaan selvittämään puhelimitse, kaimamaan välillä ties mistä, ja kankeaa viranomaistoimintaa ja -menettelyjä on monenlaisia. Tämä tietysti vie aikaa ja hidastaa prosesseja ja sitoo turhaan viranomaisten resursseja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2026 vp

Mittakaava on aika iso. Vuosittain käsitellään valtava määrä erilaisia maksuja ja seuraamuksia. Pelkästään liikennevirhemaksuja tulee yli 150 000. Kun järjestelmä toimii hyvin, asiat hoituvat nopeasti ja tehokkaasti ja tosiaan ilman viiveitä. Nyt tämä esitys vastaa tähän ja antaa meille hyvät eväät tähän menettelyyn ja toimintoihin: Näitä menettelyjä digitalisoidaan, tiedonkulkua parannetaan ja viranomaisten rooleja selkeytetään. Sakon muuntorangaistusasioiden käsittely siirtyy sähköiseksi, mikä poistaa paljon turhaa manuaalista työtä. Tehtävät järjestellään uudelleen, ja kukin viranomainen hoitaa niitä asioita, joihin sillä on parhaat valmiudet. Myös omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa tehostetaan. Lisäksi maksujen myöntämistä voidaan hoitaa aiempaa sujuvammin, ja selkeissä tilanteissa päätöksiä voidaan tehdä jopa automaattisesti.

Nämä ovat ihan konkreettisia vaikutuksia, ja työ kevenee ja käsittely nopeutuu. Arvioiden mukaan pelkästään tämän menettelyn uudistaminen voi puolittaa siihen käytettävän työajan. Tosiaan kiitos ministerille esityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.18 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan uudistuksia sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ja siihen liittyviin lakeihin. Tavoitteena on ajantasaistaa lainsäädäntöä ja varmistaa, että rahamääräisten seuraamusten täytäntöönpano on selkeää, yhdenmukaista ja viranomaisten kannalta toimivaa.

Esityksen mukaan sääntelykokonaisuutta ei ole tarkasteltu kokonaisuutena pitkään aikaan, mikä luo tarpeen lainsäädännön päivittämiseksi. Nykytilanteessa täytäntöönpano perustuu useisiin erillisiin ja osittain hajanaisiin säännöksiin. Esitys yhtenäistäisi maksuajan myöntämistä koskevat periaatteet ja selkeyttäisi menettelyjä, mikä helpottaa sekä seuraamusten kohteena olevia henkilöitä että täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia.

Sakon muuntorangaistusta koskeva sääntely on ollut pitkään lähes muuttumaton. Nyt esityksessä ehdotetaan sen täsmentämistä, jotta menettely olisi johdonmukaisempi ja ajankäytön mukainen. Tämä parantaisi oikeusturvaa ja vastaavuutta käytännön tarpeisiin.

Menettämisseuraamusten täytäntöönpano on nykyisin osin pirstaleista. Esityksen tavoitteena on selkeyttää sääntelyä, yhdenmukaistaa käytäntöjä ja varmistaa, että viranomaisilla on selkeät perusteet seuraamusten täytäntöönpanoon. Esitys kytkeytyy myös käynnissä olevaan tietojärjestelmä uudistukseen. Oikeusrekisterikeskuksen Rajsa-järjestelmä on elinkaarensa päässä, ja lainsäädännön päivittäminen tukee uuden järjestelmän käyttöönottoa. Muutosten on tarkoitus tulla pääosin voimaan keväällä 28.

Arvoisa puhemies! Esityksen kokonaisuus pyrkii vahvistamaan täytäntöönpanolainsäädännön selkeyttä, ennakoitavuutta ja toimivuutta. Tavoitteena on nykyaikainen ja yhdenmukainen säädöskehys, joka tukee muuttuvia seuraamusjärjestelmiä ja viranomaisten työtä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Varmasti on hyvä, että 20 vuotta vanhaa lainsäädäntöä päivitetään ja huomioidaan tämä sähköinen mahdollisuus tehdä näitä asioita, ja ne ovat varmasti kehittyneet todella paljon sinä aikana.

Tässä on pari kolme kysymystä, jotka tässä väistämättä nousevat esiin. Täällä nytten siirretään, annetaan maksuaikaa, joka on hyvä asia tietyissä tilanteissa, ja sitten muunto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2026 vp

rangaistuksia tehdään, vankilaan määrääminen menee Rikosseuraamuslaitokselle ja annetaan Ulosottolaitokselle näitä vaikeasti realisoitavia asioita. Ne ovat kaikki varmaan sellaisia kysymyksiä, jotka tehostavat niitä toimia. Kun katsoo sitten tämän lain perusteluissa olevaa sakkojen perintäprosenttia, niin siellä liikutaan 90 prosentissa, ja sitten mitä vaikeampaan tilanteeseen mennään, niin perintäprosentit tippuvat 70—80 prosenttiin, ja sitten prosentit putoavat todella pieniksi, 20—30 prosenttiin, kun mennään valtiolle vahingonkorvausten ja muitten osalta tuomittaviin juttuihin. Tämä koko ajan menee siihen suuntaan. Ja sitten tätä toimintaa myös viedään siihen suuntaan, että vankilaan määrääminen menee Rikosseuraamuslaitokselle. Katsoin tässä, että on 3 000—4 000 tapausta, joista 2 000 saadaan sinne vankilaan.

Kysyisin nyt näistä. Miten hyvin tämä muutos auttaa myös näitten perintätoimien osalta, koska niitten rangaistusten tarkoitus on myöskin muistuttaa väärin tekemisistä ja muista, että myöskin huomataan se tilanne? Miten tämä perintäprosentti toimii? Sitten on tämä vankilaan määrääminen: kun nämä lukumäärät ovat näin isoja ja meidän vankilat ovat melko täynnä tällä hetkellä, niin paljonko niistä vangeista on tällä hetkellä näitä sakkorangaistuksessa olevia? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

18.22 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Myöskin minä haluan kiittää jälleen ministeriä siitä, että tuodaan tänne lakiesitys, joka sujuvoittaa prosesseja ja parantaa nykyisiä menettelytapoja. Sinällään oma kokemukseni virkamiehenä 20 vuoden aikana on se, että Oikeusrekisterikeskus on tähänkin asti ollut varsin lutvikas toimija. Nimittäin pääosin ohjeeni, jonka sanoin aina sakon saaneelle, kun kysyttiin maksuaikaa, oli se, että kannattaa olla toki yhteydessä Oikeusrekisterikeskukseen sopiakseen siitä, mutta pääosin niillä ohjeilla, että aloittaa maksamisen ajoissa, maksaa vähintään yhden euron joka kuukausi ja huolehtii siitä, että sakko tulee viimeistä euroa myöden loppuun maksetuksi, ei ole ollut ongelmia, enkä kertaakaan kuullut, että näin toimien olisi ollut ongelmia. Eli varsin joustava menettely tässä nykyisellään on ollut. Tämä meidän virkamiestenkin tekemä päätöksenteko oli ehkä osittain automaattista päätöksentekoa, mutta on hyvä jatkossa, että siihen saadaan virallinen päätös sitten sitä pyydettyä. Ihan hyvä kehitys.

Muutoinkin automaattinen päätöksenteko näissä asioissa ja sähköiseen malliin meneminen vaikkapa muutorangaistuksien osalta, joissa harkintavaltaa on suhteellisen vähän eikä ole käytännössä käytettävissä, on hyvä suunta ja vapauttaa sitten virkamiehiä muihin tehtäviin, samoin kuin se, että menettämisseuraamusten osalta oikea viranomainen, jolla on parhaimmat kyvyt ja keinot toimia, on sitten siinä toimivaltainen. Kaikin puolin hyviä uudistuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida tähän lopuksi?

18.23 **Oikeusministeri Leena Meri** (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Arvoisat edustajat! Hyvä keskustelu. Tosiaan, kuten esimerkiksi edustajat Strandman ja Hänninen totesivat, tämä on vanhentunut ja pirstaleinen lainsäädäntö, ja on hienoa, että siihen saadaan muutoksia.

Tämän tietojärjestelmäuudistuksen osalta, kuten esimerkiksi edustaja Rintamäki toi esille, onhan se nyt kerta kaikkiaan hienoa, että me saadaan tämä niin sanottu Tapsa-hanke

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2026 vp

Oikeusrekisterikeskuksessa nyt vietyä eteenpäin, että päästään siihen sähköiseen maailmaan, ettei enää papereiden kanssa tarvitse pyöriä. Kuten edustaja Nieminen toi hyvin esille — hänellä on poliisina tästä kokemusta — sujuvoitetaan tätä toimintaa ja siirretään niitä sinne, missä niitä on järkevintä hoitaa.

Edustaja Lyly kysyi näistä vankipaikoista ja muunnoista. Tämä laki ei lisää millään tavalla nykytilanteeseen verrattuna sitä, että henkilöt menisivät tai joutuisivat vankilaan, mutta tokihan se pelote täytyy olla, koska jos on määrätty rangaistus ja sakkoja, niin jos ei olisi koskaan muuntomahdollisuutta, sehän olisi kuin vapaalippu elikkä rangaistuksetta selviäisi. Mutta täällä on arvioitu, että lisää vankeja ei tällä menettelyllä tule, eli tämä ei lisää sitä, että joku ei maksaisi, vaan odotusarvona varmaankin on, että joku mielellään maksaisi. [Lauri Lyly: Paljonko niitä on?] — Ne varmaan löytyvät sieltä, en ulkoa nyt jaksa kaikkia lukuja muistaa... Täältä katsoin, että sakon muuntorangaistuksen määräämiseksi oikeudenkäynteihin haastetaan noin 10 000—11 000 henkilöä vuodessa ja kuitenkin vain ihan pieni osa lopulta istutaan vankilassa. Elikkä siinä matkan varrella kyllä, kun se lähenee ja lähenee — senhän saa maksaa vaikka vankilan portilla — maksuhalukkuus monilta löytyy. Tässä ovat nämä luvut, mitä on. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.